

**Творча діяльність провідних мистецьких колективів Вінниці
періоду незалежності України**

У статті розкрито особливості творчої діяльності провідних мистецьких колективів Вінниці періоду незалежності України. Висвітлено творчі здобутки колективів, відображено активну музично-просвітницьку й концертну діяльність, відзначено високу професійну майстерність виконавців.

Ключові слова: музичне життя Вінниці, мистецькі колективи, репертуар, виконавці, концертна діяльність.

Сидлецкая Татьяна Ивановна. Творческая деятельность ведущих художественных коллективов Винницы периода независимости Украины. В статье раскрыты особенности творческой деятельности ведущих художественных коллективов Винницы периода независимости Украины. Освещено творческие достижения коллективов, отражено активную музыкально-просветительскую и концертную деятельность, отмечено высокое профессиональное мастерство исполнителей.

Ключевые слова: музыкальная жизнь Винницы, художественные коллективы, репертуар, исполнители, концертная деятельность.

Tetyana Sidletska. Features of creative activity of leading artistic collectives of Vinnytsia of period of independence of Ukraine. The features of creative activity of leading artistic collectives of Vinnytsia of period of independence of Ukraine are exposed in the article. Creative achievements are reflected of

collectives, the active is represented musically elucidative and concerto activity, high professional trade of performers is marked.

Key words: musical life of Vinnytsia, artistic collectives, repertoire, performers, concerto activity.

Однією з особливостей наукового життя сучасної України є зацікавленість проблемами культури і мистецтва окремих регіонів. Регіональні дослідження сьогодні набувають особливої актуальності, оскільки у попередній період розробка національно-культурної проблематики не стимулювалася. Шляхи розвитку музичної культури різних регіонів України висвітлюються у працях І. Бермес, О. Васюти, Б. Водяного, Ю. Волощука, К. Демочка, Л. Кияновської, Н. Костюк, А. Литвиненко, Г. Локощенко, Ю. Лошкова, О. Макаренка, Т. Мартинюк, Л. Микуланинець, О. Попович, М. Ржевської, Т. Росул, М. Черепаніна, П. Шиманського, І. Ян та інших мистецтвознавців. Становлення та розвиток професійних форм музичного життя Вінниччини як складової культури Подільського краю простежено у дослідженні Т. Бурдейної-Публіки. Різні аспекти художньої діяльності мистецьких колективів Вінниці знайшли своє відображення у публікаціях О. Бражена, О. Верещагіної, К. Дабіжі, Н. Кузьмінець, Н. Кушки, О. Сливка та інших. Водночас, попри вагому наукову та практичну значимість праць вітчизняних дослідників, питання щодо виконавського складу, репертуару, концертної діяльності провідних мистецьких колективів Вінниці і на сьогодні залишаються малодослідженими. Тому метою даної статті є розкриття особливостей творчої діяльності провідних мистецьких колективів Вінниці періоду незалежності України.

Початок 90-х рр. ХХ ст. – це період становлення незалежності України. У цей час відбуваються радикальні зміни, які мають істотний вплив на культуру, з'являється нова соціокультурна реальність. Відбувається формування нових принципів культуротворчості, мистецтво звільняється від ідеологічних утисків і

шукає своє місце у світовому художньому процесі. Спостерігаються нові тенденції в розвитку музичної культури України. Зокрема, переорієнтація музично-культурної політики на відродження основ національної свідомості, духовності, гуманізму.

Разом із тим, у культурі України досліджуваного періоду спостерігаються й інші тенденції, які відзначають вітчизняні вчені. Внаслідок економічної кризи (кінець 80-х – початок 90-х рр. ХХ ст.) відбувся розпад традиційно централізованої, одержавленої галузі культури. Посткомуністичні еліти помітно втратили інтерес до культури «як політичного чинника, як засобу ідеологічної обробки населення» [11, 446]. Складні суспільно-політичні процеси, пов'язані з розпадом попередньої політичної системи призвели до значного зменшення мережі установ культури і колективів художньої народної творчості, погіршення матеріального становища і соціального захисту працівників культури.

Однак, попри суперечності культурно-історичного процесу, в цей період у Вінниці продовжують плідно працювати створені раніше й виникають нові професійні та аматорські мистецькі колективи, які саме в добу незалежності України отримали міжнародне визнання.

У 1990-х роках продовжує плідну діяльність Академічний камерний хор «Вінниця» під орудою народного артиста України Віталія Газінського. Дослідники відзначають, що цей колектив продовжує традиції хорового виконавства Поділля, які були закладені ще на початку ХХ ст. [1, 11]. У своїй роботі з колективом В. Газінський дотримується основних принципів і методів одеської хорової школи, яка була започаткована К. Пігровим і Д. Загрецьким. Керівник постійно працює над розвитком та удосконаленням вокально-хорової техніки колективу. Визначальним у вокально-хоровій роботі В. Газінський вважає інтонацію та хоровий стрій у поєднанні з правильною постановкою голосу. Головним у виконавстві колективу, на думку досвідченого керівника, є не сила звучання, а максимальна відточеність манери звуковедення, повне

взаєморозуміння усіх хористів. Академічний камерний хор «Вінниця» є взірцем тембрального звучання і художнього стилю для навчальних й аматорських хорових колективів. Виступам Академічного камерного хору «Вінниця» притаманні глибокий артистизм і вишуканість виконання.

Репертуар колективу відзначається жанрово-стильовою розмаїтістю. До концертних програм входить багато обробок українських народних пісень, українська класична хорова музика (твори С. Людкевича, М. Леонтовича, К. Стеценка, О. Кошиця, Л. Дичко, В. Зубицького, Є. Станковича). Також хор виконує твори вінницьких композиторів Р. Скалецького, В. Ткаченка, Р. Мархлевського, Г. Білявського, В. Газінського. Вагоме місце у репертуарі колективу посіла духовна музика, представлена творами Й. С. Баха, В. А. Моцарта, хоровими концертами Д. Бортнянського, П. Чеснокова, О. Архангельського, М. Куліковича, А. Веделя, М. Березовського, вінницького композитора А. Давидовського. Яскравим свідченням високої виконавської майстерності співаків хору стало виконання опери М. Леонтовича «На русалчин Великдень», кантати К. Орфа «Карміна Бурана», Симфонії № 9 Л. Бетховена. Дослідники зазначають, що репертуарна політика хору «Вінниця» складається за принципом «концертності програми», тобто поруч із серйозними творами класичної та сучасної музики колектив виконує популярні, жартівливі твори [2, 281]. До таких композицій належать «Чугунка» Б. Снеткова, «На базаре» Ю. Фаліка, «Рок-н-рол» Дж. Джекмана, «Yesterday» Дж. Ленона та П. Макартні, «Одинокая гармонь» Б. Мокроусова та ін.

На початку 1990-х років Академічний камерний хор «Вінниця» отримав міжнародне визнання. Колектив здобув Гран-Прі на другому фестивалі християнської музики «Могутны Божа», що проходив у Могилеві (Білорусь) у липні 1994 р. Колектив визнали найкращим у виконанні твору обов'язкової програми («Плотию уснув» М. Куліковича). Голова журі – народний артист Віктор Ровда та член журі – англійський музикознавець Гай Пікардо відзначили високу професійну майстерність диригента і хористів. У 1995 р.

Академічний камерний хор «Вінниця» успішно виступив на XXIII міжнародному хоровому конкурсі ім. Г. Димитрова у Варні (Болгарія). Колектив отримав Гран-Прі та чотири спеціальних призи, зокрема спеціальний приз за найкраще виконання твору обов'язкової програми («Херувимська № 4» Д. Христова), а найкращим диригентом конкурсу став Віталій Газінський. Цього ж року на міжнародному фестивалі хорової музики «Південна Пальміра – 95», що відбувся в Одесі, хор також отримав Гран-Прі. Таку ж нагороду колектив здобув у 1996 р. на конкурсі «Поющая Россия» у Москві (Росія), на міжнародному хоровому конкурсі у м. Пінчув (Польща) у 2006 р., на конкурсі «Поющий мир» у Санкт-Петербурзі (Росія) у 2007 р. Окрім цього хор є лауреатом та дипломантом конкурсів хорової музики «Guido D'Arezzo» у м. Ареццо (Італія, 1997 р.), «FLORILEGE VOCAL DE TOURS» (Франція, 1999 р.), Jastrzebie Zdroj (Польща, 2004 р.), «Поющий мир» (Санкт-Петербург, Росія, 2006 р.). Велика кількість нагород, отриманих колективом, свідчить про популярність хору і його високу виконавську майстерність. Плідна концертна і музично-просвітницька діяльність Академічного камерного хору «Вінниця» сприяє розвитку національних хорових традицій. Цей колектив є окрасою не лише подільської хорової школи, а й помітним явищем у музичному житті незалежної України.

У другій половині 1990-х років відбулося реформування діяльності Державного ансамблю пісні і танцю «Поділля», яке ґрунтувалося на трактуванні поняття народності як автентичності і самобутності. Керівником ансамблю пісні і танцю «Поділля» став заслужений артист України Анатолій Кондюк. З його діяльністю пов'язані зміни у виконавському складі і в репертуарній політиці колективу. Збільшилася чисельність оркестрової та балетної груп, при формуванні репертуару перевага почала надаватися регіональному фольклору. Художніми засадами творчості колективу є: опора на подільський пісенно-обрядовий фольклор, підкреслення національного колориту шляхом використання народного музичного інструментарію,

створення масштабних концертних програм на основі хорових, танцювальних і музично-інструментальних обробок фольклорних жанрів. Основу репертуару становлять хорові обробки українських народних пісень (козацькі та чумацькі пісні й танці, історичні думи, жартівливі хорові сцени, родинно-побутові, обрядові пісні). Академічний ансамбль пісні і танцю «Поділля» виконує твори місцевих композиторів Н. Присяжнюк, Г. Танцюри, Р. Скалецького, М. Руденко, З. Чорної та ін. Своєрідною візитною карткою колективу стали «Подільська полька», «У вишневому саду» та інші твори.

Творчість ансамблю пісні і танцю «Поділля» характеризується пошуками нових жанрів і форм мистецького синтезу, тенденцією до театралізації хорового співу, використанням сучасної сценографії. Це яскраво відображено у концертних програмах колективу «Подільська рапсодія», фольк-шоу «Поділля має таланти», «Ой, зійдімося, роде!» та інших. Упродовж семидесяти років плідної творчої діяльності ансамбль побував з гастролями у Франції, Іспанії, Японії, Англії, Німеччині, Польщі, Швейцарії та інших країнах світу. Поруч із цим, колектив дарував своє мистецтво жителям Одеської, Черкаської, Хмельницької, Житомирської, Київської областей.

Академічний ансамбль пісні і танцю «Поділля» виконує просвітницьку функцію, що полягає у створенні певних освітніх програм. В межах дитячого абонементу Вінницької обласної філармонії колектив дає десятки концертів на рік. Найбільшу популярність у школярів мають «Весілля на Поділлі», «Козацькі пригоди», «Колядки та щедрівки». При ансамблі вже багато років функціонує «Школа мистецтв», в якій навчається понад сто дітей. Викладають тут талановиті артисти колективу Людмила Кондюк, Оксана Гришина, Віктор Марценюк та інші. Працює також вокальна студія заслуженої артистки України Лідії Остапчук [9, 430]. Отже, активна творча діяльність колективу сприяє ознайомленню широких кіл громадськості з найкращими зразками народнопісенного мистецтва України.

Важливою подією у музичному житті Вінниці стало заснування у 1993 році камерного оркестру «Аркада» (керівник – заслужений діяч мистецтв України Георгій Курков). Цей оркестр виконує важливу функцію у популяризації академічного мистецтва. Характерними ознаками колективу є довершеність інструментального складу, різнобарвність жанрово-стильової палітри репертуару, опора на академічні традиції музикування, висока професійна майстерність виконавців. У складі цього колективу – 21 виконавець. Скрипки перші – шість, скрипки другі – п'ять, альти – чотири, віолончелі – чотири, контрабас – один, клавесин – один.

Оркестр має багатий репертуар, до якого входять понад 500 творів різних стилів та жанрів українських і зарубіжних композиторів (музика бароко, класицизму, романтизму, твори сучасних митців). Оркестром створено багато різноманітних тематичних програм, куди входять камерно-інструментальні композиції, перекладення класичних творів українських і зарубіжних композиторів.

Академічний камерний оркестр «Аркада» здійснює спільні проекти із солістами з різних міст України, активно співпрацює з молодими вокалістами та інструменталістами. З колективом виступали відомі вітчизняні та зарубіжні виконавці – зокрема, Н. Матвієнко, О. Гурець, Л. Шутко, В. Буймістер, Н. Дацько, О. Рівняк, В. Доценко, В. Борисов, Ю. Яценко, І. Оловніков, А. Шилклопер, Д. Пер'є, А. Кондаков, К. А. Кулька, Х. Ленардт, Г. Олькевич, А. Набіулін, К. Векслер, Ф. Рошіньо, В. Курилів, К. Шарапов, Ф. Вілла та ін.

Оркестр «Аркада» проводить активну концертно-гастрольну діяльність в Україні та поза її межами (Білорусь, Польща). Оркестр був неодноразовим учасником міжнародних музичних фестивалів: «Магутны Божа» (Білорусь, Могильов, 1994), «Радам – Ороньсько» (Польща, 1995, 1997), «Пам'яті Святослава Ріхтера» (Україна, Житомир, 2000), «Чайковський і фон Мекк» (Україна, Вінниця, 2003 – 2012), «Травневі музичні зустрічі» (Україна, Кіровоград, 2005, 2012), «Музичні прем'єри сезону» (Україна, Київ, 2006),

«Контрасти» (Україна, Львів, 2005), «Міжнародні дні джазової музики» (Україна, Вінниця, 2003, 2005, 2006), «Барви музики ХХ сторіччя» (Україна, Вінниця, 2002, 2006, 2009), «Музика в монастирських мурах» (Україна, Вінниця, 1999, 2008, 2010). З ініціативи керівника і виконавців оркестру у Вінниці були проведені фестивалі камерної музики: «Бах та його епоха» (1995), «Амадеус» (1996), «Аркада плюс» (1997), «Шопеніана ХХ» (1999), «Бетховенські асамблеї» (2000), «Мистецьке коло» (2007). Визнання художніх досягнень оркестру в Україні та за її межами є яскравим свідченням високої майстерності та художньої досконалості виконавського мистецтва колективу.

Поряд із колективами, що представляють академічне та народне виконавство важливу роль у музичному житті Вінниці відіграють колективи, що працюють у естрадному напрямку й мають велику популярність у слухачів. До них належать оркестри й гурти з різним виконавським складом і стилістичним спрямуванням. Серед них – Вінницький обласний естрадно-духовий оркестр «Подільняни», міський естрадно-духовий оркестр «Він-Бенд», дует «Час Пік», гурт «Осінній парк», вокальне тріо «Експромт», шоу-балет «Шарм», вокально-інструментальний гурт «Грай» та ін.

Вінницький обласний естрадно-духовий оркестр «Подільняни» був створений у 1998 р. Очолив оркестр заслужений діяч мистецтв України Леонід Лозінський, сьогодні колективом керує Ігор Ковтун. Оркестр «Подільняни» має багатий репертуар, до якого входять понад 200 творів. До них належать перекладення для естрадно-духового оркестру класичних творів українських і зарубіжних композиторів, естрадні та джазові композиції, акомпанементи солістам-співакам та інструменталістам [8, 22]. Жанрово-стильова розмаїтість репертуару є свідченням високої виконавської майстерності музикантів оркестру. У 2002 році оркестр був нагороджений дипломом I ступеня у високій категорії на Міжнародному конкурсі духової музики «Сурми-2002» (м. Рівне). Також колектив був учасником фестивалю духової музики «Тернопільська весна» (м. Тернопіль) та свята слов'янської культури у Придністров'ї.

Чільне місце у музичному житті Вінниці посідає творча діяльність міського естрадно-духового оркестру «Він-Бенд», організованого у 2008 р. Очолює колектив заслужений діяч мистецтв України Сергій Отюгов. У складі оркестру найкращі музиканти Вінниці – лауреати та переможці різних джазових фестивалів. До репертуару оркестру «Він-Бенд» входять джазові композиції, твори українських авторів і перекладення популярних мелодій для естрадно-духового оркестру. Музична громадськість Вінниці високо оцінила презентовані концертні прем'єри в рамках мистецького проекту ДЖАЗіК, серед яких – «Класика джазу», «Зимовий джаз», «Marry Christmas Jazz» та багато інших.

Оркестр «Він-Бенд» здійснює активну концертно-гастрольну діяльність, його виступи часто відбуваються у Тернополі, Житомирі, Хмельницькому. Колектив є лауреатом міжнародних фестивалів (Хмельницький, 2008; Вінниця, 2008, 2009). У 2010 році оркестр «Він-Бенд» успішно виступив у Львівській філармонії, де отримав визнання львівської публіки. Отже, плідна творча діяльність колективу сприяє формуванню музичних смаків широкої слухацької аудиторії.

Таким чином, варто підкреслити важливу роль провідних мистецьких колективів у музичному житті Вінниці періоду незалежності України. Особливостями творчої діяльності згаданих колективів є: жанрово-стильова різноманітність репертуару; активна музично-просвітницька і концертна діяльність; висока професійна майстерність виконавців; плідна співпраця з солістами і мистецькими колективами з різних міст України і зарубіжжя; залучення широких кіл громадськості до ознайомлення з найкращими зразками музичної культури.

Література

1. Бурдейна-Публіка Т. Становлення і розвиток професійних форм музичного життя Вінниччини як складової культури Подільського краю: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: спец. 26.00.01 «Теорія та історія культури» / Т. Бурдейна-Публіка. – Львів, 2009. – 19 с.
2. Верещагіна О. Джерело духовності / О. Верещагіна // Вінницький альбом, 1999: літературно-художній та історико-краєзнавчий альманах. – Вінниця, 2000. – Вип. 2. – С. 434-436.
3. Дабіжа К. Історія творчого становлення камерного хору «Вінниця» / К. Дабіжа // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія «Історія». – Вінниця, 2005. – Вип. 9. – С. 279-284.
4. Камерний оркестр «Аркада» здобув статус академічного // Вінничанка. – 2011. – № 2. – С. 3.
5. Козак І. Танцює і співає «Поділля» / І. Козак // ДТП. – 2004. – 18 грудня. – С. 12.
6. Кушка Н. Формула насолоди, виведена маестро Газінським / Н. Кушка // Вінницька газета. – 2001. – 3 жовтня.
7. Пустіва В. «Аркада» плюс «Вінниця» / В. Пустіва // Вінницька газета. – 2012. – 8 червня. – С. 10.
8. Римаренко Н. Обласний естрадно-духовий оркестр «Подільяни» / Н. Римаренко // Світлиця. – 2011. – № 2. – С. 21-22.
9. Сливко О. Колектив творчого неспокою і пошуків / О. Сливко // Вінницький альбом, 1999: літературно-художній та історико-краєзнавчий альманах. – Вінниця, 2000. – Вип. 2. – С. 428-430.
10. Тарапата Ю. «Він-Бенд» – універсальний оркестр і родзинка джазового фестивалю / Ю. Тарапата // Місто. – 2008. – 5 вересня. – С. 9.
11. Шейко В. Формування основ культурології в добу цивілізаційної глобалізації (друга половина ХІХ – початок ХХІ ст.): монографія / В. Шейко, Ю. Богуцький. – К.: Генеза, 2005. – 529 с.